Antoaneta K. Dimčevska
Sonja K. Kecmanović
Marija M. Mašanović
NVO BEOSUPPORT
Beograd

Pregledni naučni članak
UDK: 323(675)
Primljeno: 19. 12. 2006.

RAT, KUGA I EKSPLOATACIJA U DR KONGO

War, Plague and Exploitation in DR Congo

Ovaj rad posvećujemo deci Konga, čije je stradanje nedovoljno poznato našoj javnosti.

ABSTRACT *Late in autumn 2006 one of the headlines in world media was the first democratic elections in DR Congo. They took place after 30 years of Mobutu Sese Seko's dictatorship and bloody civil wars in the period 1996-2002. These conflicts, which took approximately 4 million human lives, are called „The First African World War". Elections were held but they did not guarantee the end of trouble for the divided and tormented people in the northeast of Congo, the real scene of bloodshed. The area is still turbulent because it abounds in mineral wealth – gold, diamonds and raw materials for nuclear technology. For a whole decade, unscrupulous actors of the African crisis were fighting there, for illegal profits (achievable in the chaos of bloodshed) rather than for democracy, defense of tribal interests, security, etc. as they claimed. In the mines of Eastern Congo unprecedented exploitation of people is still going on, especially of children, victims of conflicts, who suffer in great numbers from violence, starvation and diseases. These slaves of the crisis make local "warlords" and their mentors rich. The looting of the mines has stabilized the crisis because it makes possible enormous accumulation of wealth among armed decision-makers – which also includes availability of countless slaves-miners who have lost everything except their bare lives. Eastern Congo is, however, one of world's three old focuses of plague; wild exploitation of ores in the area of this endemic disease has activated a sleepy focus and added pneumonic plague to the burdens suffered by the population of the rich but ill-fated region. This was to be expected because endemic plague in the gold-bearing evil circumstances impedes safe mining – and this will be the crucial challenge in the future of Congo. This article is an anthropological outline of the area where gold, plague, weapons and incomparable suffering of people merge together just because of cynic greed producing abuse and death, including the plague.*

KEY WORDS *Congo, conflicts, Ituri and Kivu, gold, interventions, paramilitary troops, massacres, plague*

APSTRAKT *Pozne jeseni 2006, jedna od udarnih tema u svetskim medijima bila je priprema prvih demokratskih izbora u DR Kongu. Oni su usledili nakon 30 godina diktature Mobutu Sese Sekua i krvavih građanskih ratova 1996-2002. Ti sukobi, koji su odneli približno 4 miliona ljudskih života, nazivaju se „Prvim svetskim afričkim ratom". Izbori su održani, ali*

ne garantuju kraj mukama podeljenog i napaćenog naroda severoistoka Konga, pravog poprišta krvoprolića. Oblast je još uvek turbulentna jer je prebogata rudnim blagom – zlatom, dijamanatima i sirovinama za nuklearnu tehnologiju. Tu su se čitavu deceniju borili beskrupulozni akteri afričke krize, ali samo za nelegitiman profit (ostvarljiv u haosu krvoprolića) a ne za demokratiju, odbranu plemenskih interesa, bezbednost i dr., na šta su se pozivali. U rudnicima istočnog Konga još uvek se odvija nečuvena eksploatacija stanovnika, posebno dece, žrtava sukoba, koji masovno stadaju od nasilja, gladi i bolesti. Ovi robovi krize obogaćuju lokalne „gospodare rata" uz njihove mentore iz okruženja. Grabež za rudnike stabilizovala je krizu, jer ona pruža sve uslove ogromnog bogaćenja naoružanih donosilaca odluka – u šta spada i dostupnost bezbrojnog roblja-rudara, koji su u sukobima izgubili sve, izuzev golih života. Istočni Kongo je, međutim, jedno od tri svetska drevna žarišta kuge;[1] divlja eksploatacija rude u oblasti endemije dinamizirala je uspavano žarište i na stanovništvo prebogate a zlosrećne regije svalila i plućnu kugu. Ovo je potpuno očekivano, jer endemska kuga u zlatonosnom zlu otežava bezbedno rudarenje – što će biti suštinski izazov budućnosti Konga. Ovaj članak je antropološka skica oblasti gde se ukrštaju zlato, kuga, oružje i besprimerno stradanje, a cinična pohlepa ima za posledicu zlostavljanje i smrt, uključujući i kugu.

KLJUČNE REČI *Kongo, sukobi, Ituri i Kivu, zlato, intervencije, paravojske, pokolji, kuga*

DR Kongo - profil poprišta I svetskog afričkog rata

DR Kongo je zemlja Centralne Afrike, koju preseca Ekvator. Kongo se graniči s Angolom, Burundijem, Centroafričkom Republikom, zatim Kongom (isto ime kao DR Kongo, bivši Zair), Ruandom, Sudanom, Tanzanijom, Ugandom i Zambijom. DR Kongo se prostire na visoravni male nadmorske visine, osim na istoku, gde je teren planinski. Klima je tropska, ali na istoku u brdima ona je vlažnija i nešto hladnija nego u basenima reka, od kojih je najveća (reka) Kongo. Priobalje te zemlje iznosi 37 km. Procenat ziratne zemlje, na ogromnoj teritoriji, u veličini četvrtine SAD, iznosi 3 odsto. Poljoprivreda je tropskog tipa. Prirodni resursi rudnog blaga, i to onog skupocenog, ogromni su. Flora i fauna su veoma bogate, ali su zato ekosistemi devastirani, što je najuočljvije u obimnoj deforestaciji, uz eroziju tla. DR Kongo ima 63 miliona stanovnika od kojih je preko polovine mlađe od 14 godina,

[1] Bolest je prirodno žarišna zoonoza, koja obitava, kao neko ekološko biće, u pogodnim prirodnim biotopima. Tu žive prirodni domaćini uzročnika kokobacila, najpre glodari. Klica među njima kruži tako što je buve-paraziti svojom krvnom ishranom usisavaju iz tela zaraženih i uštrcavaju u tela zdravih domaćina, koje zaražavaju. Čovek se zaražava kao i glodar, ako se izloži ujedu zaražene pacovske buve. Među ljudima, zaraza se širi na razne načine, ujedima pacovskih buva, zatim onih ljudskih, a može se širiti i direktno, kapljično. Ovo se događa u okruženju samrtnika, čija su pluća razorena toliko da se bezbroj bacila oslobađa u disajne puteve, i dalje u atmosferu, otkuda ljudi udišu klice i munjevito obolevaju uz stopostotnu smrtnost. To je plućna kuga, dok se uštrcavanjem klice od strane zaražene buve dobija nešto lakši, konvencionalni oblik bolesti, uz smrtnost od 70 odsto obolelih bez savremene terapije (Vidi: Fox D. K. Yersinia. Univerzitetsko predavanje 1997-2003. http://www.pnas.org; *A brief history of infectious diseases*. Bayer Pharmaceutical Division. http://www.bayerpharma.com).

dok prosečna starost stanovnika iznosi 16 godina. Zemljom haraju brojne infektivne bolesti veoma visoke zaraznosti. U određenim oblastima, rizik zaražavanja od vektorskih[2] bolesti malarije, kuge i tripanozomijaze (spavaće bolesti) veoma je visok. U zemlji živi 200 etnija, ili plemena, od kojih su najznačajnija rasprostranjena u državama širom Regije. Verski preovladava hrišćanstvo, kod 70 odsto Kongoanaca, uglavnom rimokatolika, dok su ostali sledbenici afričkih tradicionalnih verovanja i islama – po 10 odsto. Zvaničan jezik je francuski. Glavni grad je Kinšasa. Zemlja je administrativno podeljena na 10 pokrajina. Ekonomija je stagnirala tokom turbulencija i stranih intervencija 1996-2002 (sa 3,8 miliona žrtava) i od tada se oporavlja. U oblasti rudnika još vlada sporadično oružano nasilje, a u zemlji haos, beda i ogromna korupcija.[3]

Oružano nasilje u DR Kongu, nekadašnjem Zairu, koncentrisano oko oblasti Ituri i Kivu (gde se stapaju rudno blago i endemska kuga) poprimilo je oblik prvog građanskog rata 1996. godine. Inicijalna kapisla bio je međuplemenski genocid u susednoj Ruandi iz 1994. Podsećanja radi, tada su ekstremistički Huti, koji su vladali Ruandom, sproveli pokolj nad sugrađanima Tutsima, i u tom genocidu je stradalo milion ljudi. Ovo je mobilisalo brojne Tutsije iz dijaspore u okruženju (njihove zajednice u zemljama Regije nose razna imena). Oni su osvojili maticu, i uz saplemenike unutar Ruande, brzo oborili genocidni Hutu režim. Tako je u Ruandi munjevitim prevratom, nakon genocida, zavladalo pleme Tutsi predvođeno P. Kagameom, koji je na početku vladavine, kao demokrata, uživao sveopštu podršku. Prevrat je zamenio jednu (plemensku) diktaturu drugom i nagnao u egzodus dva miliona Huta, uplašenih od odmazde. Oni su prešli u susedni severoistočni Zair (DR Kongo) gde žive, između ostalog, i pripadnici oba (ruandska) zakrvljena plemena, pod raznim nazivima. Mase izbeglih ruandskih Hutua naselile su se u pograničnim kampovima (Zaira), u oblastima Ituri i Kivu. Uz civile, tu su se smestili i zločinci iz hutu eskadrona smrti „*INTERHAMWE*“, koji su kao izvršioci odgovorni za genocid iz 1994. godine.

Ovakva situacija potpuno je destabilizovala Kivu i Ituri, kao uostalom i celu zemlju – korumpirani, nestabilni Zair pod višedecenijskom diktaturom Mobutu Sese Sekua. Tamo je, sredinom devedesetih godina, i bez miliona izbeglica, vladalo rasulo. Opozicija sve slabijem diktatoru bila je snažna, ogorčena, ali nejedinstvena.

Tako je masovan dolazak ruandskih Hutua, koji su se od 1994. do 1996. koncentrisali u oblastima Ituri i Kivu, gde živi mozaik naroda, izazvao razne vrste previranja u nestabilnom Kongu. Nesposobna Mobutuova vlada, suočena s ovakvom krizom, pokušala je, i to pod mandatom UN (1995), da reši metež na granici sa uzburkanom Ruandom. Metod koji je primenjen bilo je surovo oružano proterivanje

---

[2] Ovde, bolesti čije uzročnike šire insekti ili drugi živi organizmi, prenoseći klicu iz jedne bolesne jedinke u drugu. Vidi *Epidemiološki rečnik,* urednik J. M. Last, urednik drugog jugoslovenskog izdanja Z. Radovanović, Beograd: Medicinski fakultet, 2001: 198.

[3] Congo, Democratic Republic of the. The World Factbook. https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cg.html

ruandskih izbeglica, većinom (prestravljenih) Hutua natrag u Ruandu, gde su ih čekali vladajući Tutsi željni odmazde. Izbeglice su masovno pružale otpor proterivanju, a to su mogli zato što su logori Hutua postali i svojevrsne baze izbeglih pripadnika „*INTERHAMWE*“. Ove ubice su, inače, već po dolasku u kampove, počele da haraju unutar Konga, vršeći pokolje u logorima, ali i naseljima oko njih. Uz to, zloglasne bande odbegle plemenske milicije uspevale su, zbog poroznih granica u džungli, da povremeno upadaju i u Ruandu, gde su vršili zlodela nad inoplemenicima, Tutsima iz pograničnih zona, novim građanima prvog reda u matici. Tako su previranja u oblasti logora, uključujući i susednu Ruandu, postala su tokom 1995. veoma krvava, ali ujedno i krajnje konfuzna. Prisustvo zairskih oružanih snaga,[4] koje očigledno nisu bile u stanju da uspostave kontrolu nad turbulentnom Regijom, samo je pogoršalo situaciju. Pravi cilj akcija izašao je na videlo kada se shvatilo da režim Mobutua u stvari koristi opštu konfuziju kako bi, uz izbeglice, etnički „počistio“ i vlastite građane tutsi porekla, koji su inače bili poznati kao narod *Banyamulenge* (manjina na istoku Konga). Vlada Mobutua je čak donela nove propise, kojima je ove svoje građane lišila državljanstva, da bi ih nekako „legitimno“ proterala u Ruandu. Analitičari objašnjavaju ovakvo ponašanje bivšeg zairskog režima time da je u njemu vladalo opšte mišljenje kako u zemlji ima previše Tutsija[5]. Međutim, ti kongoanski Tutsi (pod različitim plemenskim imenima), očigledno su znali da su nepoželjni u očima Mobutua i pristalica. Zato su oni spremno dočekali teror Mobutuove vojske. Naoružani od saplemenika Tutsija (na vlasti u Ruandi), oni su se brzo organizovali u vojnu grupaciju AFDL,[6] na čelu s Loranom Kabilom. Ovaj pokret je pružio snažan oružani otpor Mobutuovim snagama, koje su bile u rasulu. Tako je otpočeo prvi kongoanski građanski rat. Pokret Kabile je pobedio 1997. padom Kinšase, koju je u krvavoj bici zauzela dečja vojska[7] AFDL-a. Tako je završen prvi građanski rat u Kongu.[8] Kabila je za vreme (pravednog) ratovanja bio ljubimac i štićenik ne samo ruandske vlade Tutsija već i celog demokratskog sveta, kao borac za ljudska prava i demokratiju, te protivnik

---

[4] Naziv na francuskom: FAZ, Forces Armees Zairiennes. Duhoviti narod Konga je ove dezorijentisane i neefikasne snage, tj. svoju vojsku, nazvao *Les Dephasés* – „defazirani“.

[5] Vidi: Democratic Republic of Congo. MSN Encarta. Contributed by Randall A. Feggley. http://www.encarta.msn.com

[6] Alliance of Democratic Forces for Liberation of Congo – Savez demokratskih snaga za oslobođenje Konga. http://en.wikipedia.org/wiki/Alliance_of_Democratic_Forces_for_the_Liberation_of_Congo

[7] CRIN. http://www.child-soldiers.org/resources/

[8] Uz Mobutua, prvi kongoanski rat su izgubili i Jugosloveni, pojedini vojno sposobni Srbi iz Hrvatske, koji su sve izgubili u raspadu SFRJ. Oni su se uputili u centroafrički pakao da kao najamnici budu instruktori „defaziranih“ vojnika otpisanog Mobutua, i tako se uključili u afričku zlatnu groznicu. Naša javnost će se prisetiti relevantnih napisa u medijima, u vreme zbivanja koja se ovde opisuju. Retki putnici iz godina izolacije i iščekivanja bombi NATO prisetiće se avetinjski praznog bilborda polazaka na beogradskom aerodromu, gde su jedine istaknute destinacije bile „Tivat“, „Podgorica“ i „Kisangani“. To je bila tvrđava Mobutuovih „defaziranih“ za koju je postojala avio-linija. Naša javnost do sada nije obaveštena o sudbini ovih naših ljudi, i ovo je prilika da ih spomenemo, u nadi da su preživeli pad Kinšase i ostale nedaće.

Mobutuove diktature. Kabili je Ruanda najpre pomogla vojnom intervencijom u Kongu, u oblasti logora. Povod intervencije je bilo (legitimno) likvidiranje bandi genocidnih *„INTERHAMWE*“ zbog njihovog upadanja u Ruandu, ali su njeni rezultati bili pokolji civila Hutua u logorima, zbog njihovog navodnog podržavanja zloglasnih paravojski. Pri tom su iz nejasnih razloga teško postradala i naselja oko logora. Međutim, nečuveni i nikad potpuno razjašnjeni masakri raznih etnija, čas jedne, čas druge strane, nisu jenjavali u oblasti Ituri i Kivu ni tokom 1997. i 1998. godine, nakon Kabiline pobede. Ubrzo je postalo jasno da i pobednički AFDL istrebljuje bez razlike sve Hutue na koje naiđe, a osim toga i mnoge druge civile, uključujući sopstvene sunarodnike. Tako su na severoistoku Konga od 1996. do 1998. žarile i palile razne vojske, što domaće, što interventne, jednako i surovo istrebljujući stanovništvo. U prvom ratu u istočnom Kongu, osim Ruande intervenisala je i Uganda, kao i drugi faktori iz okruženja; svi su bili na strani Kabile, a protiv Mobutua. Ovakva podrška AFDL-u, uz motivisanost progonjenih boraca Tutsija da prežive Mobutuovo proterivanje, umnogome objašnjava munjevit i lak poraz vladine vojske. Tako je pobednik Loran Kabila stupio na vlast (silom oružja) uz sveopštu radost i olakšanje što grozni pokolji završavaju. No, ubrzo potom, i na sveopšte zaprepašćenje, on je duboko razočarao napaćeni narod Konga, a uz to je obrukao i demokratski svet koji ga je bezrezervno podržavao.[9] Pobednik Kabila je brzo došao u sukob, iz različitih razloga, sa svima koji su ga podržavali, a najpre sa UN, jer je sprečio traženu istragu povodom optužbi za pokolje što ih je nad Hutuima izvršio njegov AFDL.

Uskoro je postalo sasvim jasno da je Kabila, u stvari, diktator, što se on nije ni trudio da sakrije. On nije doneo mir Kongu gde je, inače, tokom prvog rata niklo obilje naoružanih grupacija, uglavnom u službi susednih zemalja koje su harale bogatim oblastima rudnika, Iturijem i Kivuom. Ali, Kabila je na početku vladavine bio arogantno siguran u sebe jer je uz njega stajao do zuba naoružan ruandski tutsi režim, koji je javno i bahato upravljao desetostruko većim Kongom. Ovo otvoreno i ponižavajuće gazdovanje Kongom raznih ruandskih „savetnika“ i telohranitelja oko Kabile brzo je ogorčilo većinu Kongoanaca (koji nisu Tutsi), te je podstaklo i ojačalo oružanu opoziciju Kabili. Tako je on 1998. bio prinuđen da se distancira od dojučerašnjih saveznika-Ruanđana. Ovi se, opet, nisu dali lako isterati iz zlatonosnih oblasti Kivu i Ituri, koje su navikli da eksploatišu kako žele. Tako je otpočeo drugi, oslobodilački rat u Kongu. Budući da se spomenute oblasti rudnog blaga graniče sa

---

[9] Kabila je posebno dezorijentisao SAD, čija se tadašnja državna sekretarka Medlin Olbrajt našla u veoma neugodnoj situaciji na zajedničkoj konferenciji za štampu s Kabilom u Kongu, pred očima celog sveta. Tom prilikom je navodni „demokrata“ vrlo netaktično i bahato davao na znanje da sebe smatra gazdom države, i u njenom prisustvu je uzvikivao parole „Živela Sloboda!“ i slično. Stvar je bila utoliko gora što su SAD u Kabilin pokret investirale mnogo novca, a on je izneverio sva očekivanja, i uz je drsko odbio da primi izaslanika SAD. Kako je Kabila skandalozno obmanuo SAD (kao i mnoge druge) opisano je u članku „Violence, Ethnic Tensions, Still Plague Congo”, Harold W. French. New York Times, May 21, 1998. http://www. mtholyoke.edu/acad/ intrel/congo.htm

mnogo (veoma zainteresovanih) zemalja Regije, ovaj drugi kongoanski rat izrodio se u neviđen, potpuno konfuzan metež i monstruozno krvoprolića. Kongo se u jednom momentu našao podeljen čak na tri zone uticaja – vladinu, kojom je nakon raskida Kabile sa Ruanđanima počeo da upravlja Zimbabve, ruandsku i ugandsku. U svim tim, hermetički zatvorenim zonama, strani vladari, uz lokalne štićenike, surovo su proganjali, mučili i ubijali zatečene civile kao „neprijatelje“ – po nejasnim kriterijumima. Međutim, postoji jedna konstanta sukoba i krvoprolića, a to je usredsređivanje nemira na oblasti Ituri i Kivu. Tamo se, u stvari, od 1998. do 2001. odvijao tzv. „Prvi svetski afrički rat“, ili „krvava igra“ u kojoj su, osim spomenutih, učestvovale Angola, Čad i druge afričke zemlje.

Čudovišni rezultati ratovanja zapanjili su i zbunili javnost i zaokupili pažnju mnogih analitičara, koji su pokušavali da koliko je moguće shvate i objasne zašto se u Kongu događaju ovakve strahote.[10] Tako je početkom milenijuma, iz brojnih izveštaja, počeo da se sklapa mozaik uzroka mračnog krvoprolića i grozna istina o suštini krize isplivala je na površinu.[11]

Kongoanski gospodari rata i vojske susednih zemalja surovo su iskoristili prelivanje ruandske krize u prebogatu kongoansku rudnu oblast da se tamo učvrste i vrše pokolje, samo zato da bi obezbedili beskrajno produžavanje nemira kao povod i generator stalnog „ratovanja“ za zlato. Nikome od brojnih aktera afričke krize nije bilo stalo do demokratije, niti su Ruanđani bili zainteresovani da likvidiraju bande „*INTERHAMWE*“. Naprotiv. Oni bi time samo izgubili povod da silom oružja borave u Ituriju i Kivu, i da pljačkaju rudnike, uz prinudan rad civila i masakre neobično mnogobrojnih, a očigledno nejakih „saučesnika genocida“. Svi gospodari rata u Kongu, kao i njihovi mentori iz bližeg okruženja, bili su zainteresovani samo za divlju eksploataciju gromadnog rudnog blaga u devastiranim rudnicima nemirne oblasti. To je bilo izvodljivo jedino u haosu krvoprolića – koje su akteri krize, nakon početnog impulsa (ruandski pokolj uz izbegličku krizu), nadalje sami proizvodili i stabilizovali. Tako su svi oni raspolagali rudnicima zlata, a uz to i masom beskućnika i očajnika, da to zlato kopaju ropskim rudarenjem, često uz puščanu cev prislonjenu uz glavu.

Početkom milenijuma, međunarodni civilni sektor je već uveliko obznanio pravu podlogu kongoanskih pokolja – zlato, koje je i kongoanske pokrete pretvaralo u mafijaške grupe, zainteresovane da perpetuiraju metež u oblasti rudnika. Tokom 2001. godine, podela krvavog plena među kongoanskim gospodarima rata (i njihovim mentorima) prerasla je u zamršenu mrežu sukoba interesa. U njoj je postradao Loran Kabila, kojeg je likvidirao lični telohranitelj, dete-vojnik. Nalogodavac atentata ostao je nepoznat. Na Kabilino mesto ustoličen je njegov sin. Metež nakon Kabiline egzekucije dostigao je takav intenzitet da je međunarodna

---

[10] The ethnic conflict in Ituri was one of ICEG first Genocide Alerts on February 20, 2000. *Congo Watch*, March 07, 2005. http://congowatch.blogspot.com; *Conflict History: DR Congo*. International Crisis Group. http://www.crisisgroup.org/home

[11] *Land, Migration and Conflicts in Eastern Congo*. http://www.releifweb.in/rw

zajednica napokon odreagovala snažnim pritiskom na sve aktere sukoba. Sporne intervencione snage, prisutne na istoku Konga, počele su nevoljno i sporo povlačenje iz Iturija i Kivua, ali su zato tamo ostali njihovi štićenici. Divlja eksploatacija rudnika-stratišta još traje. Kabila mlađi je odmah po dolasku na vlast sklopio primirje sa gospodarima rata – „oponentima“. Tada je Kongo ušao u tranziciju mirne podele plena, među vojno iznurenim dojučerašnjim neprijateljima. Izbori su se odlagali sve do kraja 2006. Haos i povremeni masakri u regiji blaga još traju, iako su tamo prisutni plavi šlemovi, snage OUN (MONUC).[12] Oni nisu uveli red, ali su zato uspostavili bezočnu seksualnu eksploataciju gladne dece.[13]

Od 2003. godine, u Kongu su bile prisutne snage EUFOR-a koje su obezbeđivale izborni proces. Ove godine one napuštaju zemlju i prepuštaju sudbinu zemlje njenom narodu, koji predvode bivši gospodari rata, sada demokratski ustoličeni. Svet sa zebnjom čeka dalji tok događaja.

Bilans krvave afričke zlatne groznice iznosi 3,8 miliona mrtvih i mnogo miliona onih koji su preživeli, ali su im životi zauvek ojađeni, a gubici nenadoknadivi. Uzrok smrti podleglih su nasilje i glad, uz bolesti, a sve je vezano za bedu i način života u sukobima i usled njih.[14]

Borba civilnog sektora i medija za proboj istine

Vodeći svetski mediji su povodom izbora u Kongu krajem 2006. godine posvetili ogromnu pažnju dugogodišnjem stradanju stanovništva istočnog Konga, zbog pljačke zlata, za šta su ih umnogome animirale organizacije civilnog sektora iz čitavog sveta.

Članci o strahotama u DR Kongu se svode na osvešćivanje javnosti, zamorene vestima o raznim nemirima širom sveta. U njima je dobro ilustrovana nesporna činjenica da su milioni ljudi lišeni života na najsvirepiji način, i da je još više njih pretpelo i trpi teror, zbog surove ljudske pohlepe. Bezbrojni su užasavajući izveštaji o eksploataciji bogatih nalazišta zlata u konfliktnim zonama, na istoku DR Konga. U većini se može pročitati da i etničke milicije (raznorodne naoružane grupe Kongoanaca) i međunarodne kompanije zatvaraju oči pred najstravičnijim brutalnostima koje proizvodi žeđ za zlatom brojnih zainteresovanih strana.

---

[12] Slika sukoba u DR Kongu data je na osnovu kongoanskog izvora: ‚Republique Democratique du Congo – presentation du Pays et de son histoire', www.eleves.ens.fr.home/dauphant/infocongo/htm. Taj izvor jednostavnim rečima skicira strukturu, uzroke i hronologiju tragedije u poglavlju V, pod naslovom „Afrički svetski rat (1996-2002)“ („La guerre mondiale africaine”). Izlaganje je, međutim, korigovano stavovima drugih, stručnih analitičara, koji preciznije razjašnjavaju pojedine aspekte zamršenih sukoba i njihovih povoda – a povodi se, zapravo, svode na grabež zlata. Što se tiče dečje prostitucije, o njoj će biti još reči u izlaganju.

[13] www.crin.org/organisations/vieworg.asp

[14] *IRC Study Reveals 31000 Die Monthly in conflicts and 3.8 Million Died in Past Six Years. When Will the World Pay Attention.* IRC, 09 Dec 2004. www.theirc.org/news

Novinari takođe iznose da su Ujedinjene Nacije optužile visoke civilne i vojne funkcionere iz Ruande, Ugande i Zimbabvea da koriste intervenciju svojih zemalja u Kongu kao pokriće za pljačku njegovog ogromnog rudnog blaga, posebno dijamanata.[15] Članci pišu o tome kako je rudarenje u istočnom Kongu veoma opasan posao. Hiljade rudara, u potrazi za zlatom, radi u blatnim jamama, premećući pesak, blato i kamenje.

Oni pri tome rizikuju, na prvom mestu, da izgube život u oružanim borbama milicija za prevlast nad rudnikom.[16] Položaj rudara najbolje ilustruje izjava jednog svedoka, koja je stigla do najšire javnosti : „*'Svi znamo da se oni [ilegalni rudari] ne bave time zarad svog dobra. Oni nemaju alternativu. I kada ugledate leševe kako plutaju na površini reke, ili povređene koji skrivaju svoje povrede zbog straha da bi se to moglo ponoviti, jednostavno dobijete osećaj da se ovi mladi ljudi ubijaju kao psi. Oni nemaju nikakva prava. I niko ništa ne čini da im pomogne. Sve se stiša i život ide dalje.'* (Intervju sa predstavnikom crkve, oktobar 2001).[17]

Put kongoanskog zlata koje Kongoanci nazivaju „ukletim“ (jer im je donelo samo stradanje) do svetskih berzi počinje u kopovima zlatonosnih polja, kao što je ono uz naselje Bunija. Mesto je udaljeno od ugandske granice 20 minuta leta helikopterom. Prepuno je kupaca koji otkupljuju zlato u straćarama pored puta, kojih ima na stotine. Otkupljeno zlato završava u Ugandi, gde se pravi dokumentacija o poreklu (navodno ugandskog) metala. Odatle se on izvozi u razvijeni svet uz posredovanje velikih kompanija, koje su inače godinama predmet kritika humanitarne javnosti. Tako je jedna od njih, bazirana u Švajcarskoj (Metalor Technologies), suspendovala uvoz zlata iz Ugande nakon rezultata istrage UN i Human Rights Watch-a o surovostima koje prate eksploataciju rude u DR Kongu. Ovo može biti ohrabrujuća vest i može značiti da će kobna veza između zalata i oružja ubuduće biti presečena. Ukoliko se to postigne, stanovnici Konga će imati koristi od svoga blaga, umesto da ga proklinju.

---

[15] Članak kritikuje neefikasnost UN i objašnjava da su sukobi jenjali uglavnom zato što su se sve strane učesnice iznurile i uverile da ne mogu pobedeti vojnim putem. Osim toga, Velika Britanija je zapretila Ruandi i Ugandi sankcijama ukoliko ne povuku iz Konga svoje trupe i ne prestanu da pomažu svoje lokalne štićenike. U članku se iznosi da su kongoanski ratovi vezani sa konfliktima u okruženju i da mir u Kongu može to okruženje da stabilizuje. Stvari dodatno komplikuje to što brojne milicije u istočnom Kongu tvrde da deluju u svrhu odbrane svojih zajednica, dok u stvari od tih zajednica samo iznuđuju novac, u korist gospodara rata koji ih kontrolišu. http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3075537.stm; http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4601213.stm

[16] Tako je u mestu Mongbvalu, u okviru sukoba rivalskih milicija za prevlast nad rudnikom tokom 2002. i 2003. godine, pobijeno oko 2000 civila. Njih su paravojnici ustrelili praktično na radnom mestu, samo zbog pripadnosti „neprijateljskoj“ plemenskoj grupi. Ovo je praćeno i masakrima, lišavanjem slobode, torturom, prinudnim radom, i masovnim pogubljenjima, što po pravilu čine razne oružane grupe. U blatnim jamama ropski rudare i deca, čak i mlađi maloletnici, koji ostvaruju minimalnu zaradu, jer im vlasnici otimaju skoro sve (zlato) koje pronađu, te im preostane samo za hranu. http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4604627.stm

[17] *PJM* October 25, 2002: Amnesty International: Human Rights Violated in Congo Diamond Fields www.professionaljeweler.com/archives/news/2002/102502story.html

Svi izvori iznose isti zaključak: kongoanski konflikt tiče se pljačke zlata zbog kojega se generiše i održava stradanje ljudi,[18] a naročito dece. Predstavnici *BBC News* su povodom Svetskog dana borbe protiv dečjeg rada proveli jedan dan sa decom-rudarima u Kongu, koja zarađuju oko 1 dolar dnevno. Prikupljeni podaci pokazuju da deca svakodnevno satima rade u veoma opasnim uslovima, većina ih jede tek jedanput dnevno, dok neka uglavnom gladuju. Zastrašujuća je činjenica da toliko nevinih žrtava strada usled svetskih zahteva za eksploatacijom minerala u Kongu. Prema tvrdnjama mnogih, međunarodna zajednica nije učinila gotovo ništa kako bi se zabranila prodaja minerala od strane raznih „pobunjenika“ koji kontrolišu rudnike, a pri tome eksploatišu dečju radnu snagu.[19]

Tako na primer u rudniku Ruaši, u istočnoj provinciji Katanga, oko 800 dece rudari zajedno sa odraslima, tražeći bakar i kobalt. Dečji rad ovde nerado priznaju, ali je on zato veoma dobro organizovan, pri čemu nema nikakvih sigurnosnih standarda, pa samim tim niko ne nosi zaštitni šlem i drugu neophodnu opremu. Mnoga deca uzrasta 8 do 10 godina rade bosa, kopajući golim rukama. Lokalni menadžeri više vole da angažuju mlađu decu, jer stariju moraju platiti više. Zbog toga u rudnicima nije neuobičajeno da se angažuju deca uzrasta 5-6 godina, za (visoko profitabilan) rad u rudniku. Mali rudari svesni su svoga teškog položaja. Iz reči jednog osmogodišnjeg dečaka-rudara, Dekua, vidi se da oni znaju kako njihovi vršnjaci u Evropi žive boljim životom: "*Oni idu u školu… Video sam ih na TV. Ali moj otac ne može da mi plati školu. Zato je moj život tako težak*." Novinari BBC su pokušali da intervjuišu nove vlasnike pomenutog rudnika, iz južnoafričke kompanije *Metorex Limited*, koji su odbili da daju izjave pred kamerama, mada njihovi stavovi ukazuju na to da su kupovinom rudnika nasledili i rudare. Zaposleni iz ove kompanije tvrde da je situacija veoma teška i da lokalno stanovništvo zavisi od tog rudnika. Jedan menadžer je novinarima objasnio da oni ne odobravaju dečji rad i da žele da se oslobode svih ilegalnih rudara, uključujući i decu.[20] Ostaje ipak činjenica da oni prećutno odbravaju dečji rad i da menadžeri ovih komapanija nadziru rad rudara, kako odraslih tako i malih, neretko uz surovo kažnjavanje za razne “propuste”, po njihovoj proceni. Nakon objavljivanja ovih i sličnih podataka na BBC, belgijska organizacija *Groupe One* je, uz finansijsku podršku vlade u Briselu i UNICEF, omogućila da deca-rudari počnu da se školuju. Ukupno 250 dece (8-15

---

[18] U tom smislu se iznosi primer zlatonosnog polja Bunia, u Ituriju, koje je bilo poprište bezbroj krvavih sukoba. Tamo su se za rudnike godinama borile ugandske i ruandske trupe, kao i čitav niz naoružanih lokalnih milicija i frakcija. Prilikom bitaka i prelaska rudnika iz ruke u ruku, zatečeni civili tretirani su na najgnusniji način. Za vreme oružanih sukoba zainteresovanih, događala su se masovna silovanja, pogubljenja prekim sudom, ubijanja na etničkoj osnovi, kao i prinuđivanje ljudi na rudarenje. Kada god bi u nekom sukobu došlo do „promene oružane grupe“ (na vlasti u Buniji), prvo što su ti pobednici činili bilo je – kopanje zlata. http://hrw.org/english/docs/2005/06/02/congo11041_txt.htm 0

[19] *Congo voices*: May 9, 2006, A day in the life of a child miner congovoices. blogspot.com/2006/09/day-in-life-of-child-miner.html

[20] *BBC News* June 2006: DR Congo's child miner shame news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/5071172.stm

god.), od ukupno 800, koliko se procenjuje da ih ima u rudniku u Katangi, dobilo je priliku da se školuje u gradu Kigoma. Kada su deca-nekadašnji rudari, sada učenici, intervjuisana, 15-togodišnji Sedrik naglasio je svoje zadovoljstvo što se školuje ovim rečima: "*postaću pametniji i imam priliku da poboljšam svoj život"*. Ovaj projekat je finansijski obezbeđen do 2007. godine, ali se ne zna da li će biti dovoljno sredstava da se on nastavi.[21]

Mali rudari nisu jedina deca koja su postradala u sukobima. Prema izveštajima UN, deca su za vreme tih sukoba bila izložena oružanim napadima, otmicama, seksualno su zlostavljana, a sve to neretko od strane vladajućih snaga zakona. Uprkos određenom napretku, koji se danas beleži, ovakvo nasilje, prema rečima bivšeg Generalnog sekretara UN Kofi Anana, i dalje se nekažnjeno odvija. Iako je petogodišnji rat završen 2003. godine, još uvek se beleže slučajevi otmica dece i njihovo prinudno mobilisanje u oružane formacije. Ovaj petogodišnji rat je uglavnom i poznat javnosti najpre po užasnoj praksi mobilisanja dece.[22] Zbog toga je posebno značajno, u okviru ukupnog decenijskog stradanja kongoanske dece, podrobnije izneti ono koje su pretrpela deca-vojnici, glavnina paravojski, pravo „topovsko meso", surovo bačeno u prve borbene redove pokolja, i bezdušno žrtvovano. Masovnu mobilizaciju dece možda je olakšala i zloupotreba ratničke tradicije određenih afričkih plemena, jer, prema tvrdnjama humanitarnog radnika Đume Boduena, neki roditelji smatraju prestižnim da njihova deca postanu ratnici. U ratničkim plemenima još uvek je naoružano na hiljade dece – oko 30 000 njih mlađih od 18 godina u Kongu, prema *The Watchlist on Children and Armed Conflict*. Ova deca, umesto da se školuju, praktično "rade" kao nekakvi mali legionari, jer su obučena samo da ubijaju, dok ih odrasli, koji bi trebalo da ih usmeravaju i štite – tuku, muče, siluju i ubijaju. Mobilizaciji podležu većinom dečaci, ali to nikako ne znači da su devojčice ostale pošteđene aktivnog učešća u ratnim sukobima. Naprotiv, upravo one su možda najteže postradale, jer su služile (i ponegde još služe) i kao seksualno roblje vojnika, i većina ih ostaje u drugom stanju, ili biva zaraženo seksualno prenosivim bolestima.[23]

Izveštaj UN za Kongo za period jul 2005-maj 2006. iznosi da se različite vrste nasilja nad decom najintenzivnije odvijaju na istoku zemlje, gde su pobunjeničke grupacije još uvek gospodari (zlatonosnog) terena. Prema podacima kongoanske nacionalne službe za demobilisanje dece, koja je osnovana 2003. godine, više od 18 000 dece je demobilisano iz oružanih grupacija. Kofi Anan smatra da je još nekoliko hiljada dece samovoljno pobeglo iz borbenih jedinica i vratilo se životu civila. Naoružane grupacije, koje se i danas bore za rudnike na severoistoku DR Konga, u regiji Ituri, i dalje regrutuju decu. Prosečan uzrast deteta-vojnika u Ituriju je 16

---

[21] *BBC News*, September 27, 2006, Congo's Child Miners Start School. www.amnestyusa.org/ education/ pdf/bd_curriculumguide.pdf

[22] *BBC NEWS Africa*, DR Congo children facing abuses. news.bbc.co.uk/2/hi/africa/5100966.stm

[23] *Congo voices*, What's wrong with this picture? congovoices.blogspot.com/2006/09/plight-of-child-soldiers.html

godina. Više od polovine od 15 000 vojnika koji čine formaciju *Union of Congolese Patriots* (UPC) mlađi su od 18 godina, a neki nemaju više od osam. Odgovor komadanata iz UPC na pitanje o regrutaciji dece glasi da su "njihova" deca-vojnici ostala bez roditeljskog staranja, te da im odrasli borci pomažu, a koriste ih samo za lake manuelne poslove.[24]

No, u vezi sa sudbinom dece-vojnika možda je najstrašnije to što su, prema podacima *Human Rights Watch* (HRW), vlasti DR Konga u više navrata osuđivale ove žrtve sukoba na smrt. HRW je više puta urgirao da se poštede životi dece nekadašnjih vojnika, koja su u uzrastu 14-16 godina uhapšena i osuđena na smrt. Četvoro dece je na smrt osudio Vojni sud Konga 1999. godine. Kada su uhapšeni, oni su imali 14 (Dijavanga Nkuju), 15 (Bosi Žan Luj) ili po 16 godina (Mbumba Ilunga i Mvati Kabve). HRW je oštro kritikovao u svom izveštaju tretman ove dece, te je tako svet saznao za njihova imena. Ovde treba naglasiti da osuđenici na smrt u Kongu nemaju pravo žalbe, i da se izvršenje kazni često obavlja u istom danu kada je izrečena presuda, ili ubrzo nakon njenog izricanja. Vlasti Konga su tako 2000. godine osudile na smrt četrnaestogodišnjaka koji je ubrzo nakon toga pogubljen. Napominjemo da je pogubljenje osoba, osuđenih zbog zločina izvršenih pre napunjene 18. godine života, u suprotnosti sa *Međunarodnim ugovorom o civilnim i političkim pravima*, kao i sa *Konvencijom o pravima dece*, međunarodnim ugovorima čija je zemlja potpisnica i DR Kongo.[25]

Međutim, danas je mnogo hiljada dece, demobilisanih vojnika, suočeno s posledicama dugogodišnjeg ratovanja, o čemu je javnost obavestio specijalni izveštač UNICEF u Kongu David Mekenzi. Tu se navodi, između ostalog, izjava sedamnaestogodišnjeg bivšeg vojnika (koji sada živi u gradiću Lumumbaši) da bi radije ratovao, nego što sada radi kao krojač. Ovo mnogo govori o stepenu njegove frustracije i ljutnje koja je ostala nakon napuštanja vojske. Prema njegovim rečima, on voli da bude vojnik i nije ni želeo da napusti vojsku. Život civila mu se ne dopada, između ostalog i zato što u njemu nema nema priliku da dobija, i izvršava jasna naređenja. Ovaj mladić je demobilisan nakon mirovnog sporazuma iz 2003. godine. On je, poput 30 000 dece vojnika u istoj situaciji, odrastao u decenijskom ratnom okruženju, i obučavan je za ratovanje, čime se bavio od kada zna za sebe. On se nikada nije formalno školovao, pa već i zato on danas nema mogućnosti da zarađuje za pristojan život. Brojna populacija mladih, kojoj pripada spomenuti mladić, upravo je rizična grupa koju u postkonfliktnom periodu militantne snage mogu zavrbovati da im se pridruže u eventualnom nastavku meteža. Oni će to najverovatnije i učiniti.[26]

---

[24] *BBC NEWS Africa*, February 17, 2003, "DR Congo 'awash' with child soldiers." news.bbc.co.uk/2/hi/africa/2772575.stm

[25] *Human Rights Watch* (May 2, 2001): Congo: Don't Execute Child Soldiers; Four Children to be Put to Death hrw.org/english/docs/2001/05/02/congo136_txt.htm

[26] UNICEF - Congo, Democratic Republic of the - Former child combatants need alternatives to soldiering. www.unicef.org/infobycountry/drcongo_newsline.html

Zastrašujuća je pomisao da nisu samo pobunjenici odgovorni za haos u istočnom Kongu, već i neki od UN službenika i vojnog osoblja. Osoblje UN u Kongu (misija MONUC) broji više od 16 000 ljudi, od kojih su poneki odgovorni za silovanja dece u Kongu, a takođe i za organizovanje pedofilskih lanaca. Podaci dostupni preko *ABC* i *Fox News* pokazuju da je Didie Burže, starešina UN, poreklom iz Francuske, napravio snimak svog seksualnog odnosa s devojčicom iz Konga. Ovo nije prvi put da predstavnici stranih mirovnih trupa zlostavljaju decu u Africi, jer su slični slučajevi već zabeleženi u Somaliji, Burundiju, Liberiji, Sijera Leonu i Gvineji. Vlasti UN su naravno, kao i uvek, poricale optužbe, ali nakon što je priča o zlostavljanju procurila u javnost, bili su prinuđeni da istraže slučajeve zlostavljanja. Međutim, do danas je svega nekoliko službenika UN sudski gonjeno.[27]

Pored dece, masovno je stradalo celokupno stanovništvo Konga. Tokom sveopšte borbe za vlast nad rudnicima, nekoliko primera iz 2005., iz izveštaja HRW, posebno jasno ilustruju ponašanje većine naoružanih grupacija. Tako je vođa jedne od (brojnih) paravojski otvoreno izjavio kako je on gazda nalazišta Mongbvalu, i zato vladini predstavnici mogu tu da dođu samo ako im on to dozvoli, s tim da može da ih otera ako mu se to prohte. Uglavnom, paravojske su vršile dela koja svedoci (iz okoline Mongbvalua) opisuju na sledeći način: *„video sam mnoge, zajedno vezane, spremljene za pogubljenje. Milicija UPC je rekla da će ih pobiti. Oni su naterali Lendue (pleme) da sami iskopaju svoje grobove... a posle su ih pobili, tako što su im smsrkali glave macolama.“* Paravojske su terorisale i zastrašivale stanovništvo istočnog Konga na ovaj i druge načine, uključujući zloupotrebu jedne posebno maligne prakse, koja potiče iz afričke tradicije. To je lov na vešticu, koji se tradicionalno organizuje kada se u selu događaju nevolje koje se pripisuju zlim silama, otelotvorenim u nekoj dostupnoj osobi koju linčuju.[28] Zloupotrebljavajući ovaj običaj, paravojske su u naseljima lovile vešticu (obavezno iz „neprijateljskog“ plemena) koju su živu spaljivale. Nakon toga, oni bi nekoliko nedelja divljali i danonoćno ubijali „neprijateljsko“ stanovništvo pre nego što napuste ojađeno naselje.[29]

Za ovakve i slične, bezbrojne zločine, sledi odgovornost. Prva optužnica za zločine protiv čovečnosti u (krvavoj) afričkoj zlatnoj groznici, podignuta je 2006. godine protiv vođe oružane grupe „Kongoanskih Patriota“. Njega je međunarodni krivični tribunal u Hagu optužio za regrutaciju dece-ratnika. Optuženi je marta 2006. već bio na putu za Hag.[30] Ovo je, ipak, samo početak. Kažnjavanje surovih kongoanskih gospodara rata biće težak zadatak, imajući u vidu da su oni imali bezbroj manje dostupnih saučesnika.

---

[27] *Congo Voices*, April 8, 2006, UN Peacekeepers Violating Congolese Girls. congovoices.blogspot.com/2006/08/s2125.html

[28] *Encyclopedia of Ritual Symbolics (RD Congo)*. http://www.digento.de/titel/104640.html

[29] DR Congo: Gold Fuels Massive Human Rights Atrocities. *HRW*. http://hrw.org/English/docs/2005/06/02/congo11041_txt.htm

[30] DR Congo: ICC Arrest First Step to Justice. *HRW*. http://hrw.org/english/docs/2006/03/17/congo13026.htm

Rudarska plućna kuga u Kongu: priroda kao smrtonosan čuvar „ukletog" blaga

Svetska zdravstvena organizacija, kao i niz drugih organizacija, redovno obaveštavaju stručnu javnost o epidemijama plućne kuge u oblastima Ituri i Kivu, koje izbijaju uglavnom u rudnicima.[31] Igrom slučaja, kongoansko rudno blago leži u tlu drevnog žarišta kuge. To znači da u oblasti živi niz životinja koje su uglavnom otporne na kokobacil kuge, *Y. pestis*. Zato mnoge životinje koje se zaraze mogu biti zdravi nosioci, ili prirodni rezervoari klice, a njihove bezbrojne zaražene buve, kojima prija toplota i vlaga, mogu ujedom da iz njih unose klicu u niz novih organizama, koje dalje zaražavaju.

Što se tiče žarišta Velikih jezera u Kongu, ono je drevno. Odatle je krenuo prvi svetski pohod kuge, Justinijanova pandemija (VI-VIII vek), koja je usmrtila trećinu stanovništva Starog sveta. Radi se o jednom od tri poznata velika ekosistema, koji prirodno pogoduju dugovečnosti bića kuge, zbog čega se ono i ukorenjuje. U svim žaristima, pa i u kongoanskim, glavni domaćini bacila su glodari, a najefikasniji prenosnik je pacovska buva. U principu, biće kuge živi u prirodi uglavnom izolovano od ljudi. Zato je bolest pokosila čovečanstvo dva puta u istoriji, u (incidentnim) momentima, kada se žarište sticajem okolnosti stopilo sa zajednicom ljudi i domaćih pacova. Tako je bacil prodro u tela mnogih ljudi odjednom, a dalje se širio medu njima na razne načine, pa i ljudskom buvom, i još plućno. Nakon što je. sticajem okolnosti. izazvalo drevnu prvu pandemiju, afričko žarište je uglavnom mirovalo u divljini, i samo je povremeno dosezalo do ljudskih naselja tipa skupina koliba. Naime, u savremenom dobu oblast žarista je bila slabo urbanizovana, i tu nije bilo masovnih turbulencija zahvaljujući kojem bi se velik broj ljudi istovremeno doveo u kontakt sa staništem kuge, gde živi njen bacil.[32]

Ovakav profil i dejstvo žarista promenila je kongoanska tragedija. Danas stotine hiljada ljudi krstare žarištem, koje je potpuno raskopano. Tako su nemiri rezultirali agresijom ljudi na ekosistem, što je dinamiziralo žarište i probudilo uspavano biće kuge. Stvorili su se višestruki izukrštani lanci cirkulacije bacila u kužnog relaciji "divlji rezervoar-pitomi glodar-životinjske buve-čovek-ljudske buve-čovek" – i tako u krug. Ljudi su danas u žarištu izloženi podivljaloj nemani bolesti na razne načine. Najpre, ljudi u naseljima moraju tokom kišnog perioda da unose hranu u očajno nehigijenski habitat, što privlači namnožene zaražene glodare, a uz njih i buve-prenosnike. Osim toga, stalni napadi paravojski na naselja nagone ljude da beže u prašumu, gde se izlažu bezbrojnim prenosnicima-insektima, iz krzna mnogih domaćina.[33] No, najizloženiji su rudari u kopovima, jer oni rade u uslovima

---

[31] *Weekly Epidemiologic Records*. World Health Organisation. Geneva; 80-8, 2005: pp.65-76.

[32] Devignat R., *La Peste antique du Congo belge dans le cadre de l'histoire et de la géographie*. Institut Royal Colonial Belge, Bruxelles, 1953.

[33] Pneumonic Plague Outbreak in Congo Sparks WHO Response. htpp://www.cidrap.umn.edu/cidrap/content/bt/plague

gde, između ostalog, nedostaje kiseonik, a ovo povećava ranjivost pluća na svaku klicu. Tako bacil kuge, kod iznurenih i gladnih rudara, ubrzo nakon unosa ujedom insekta, napada i razara pluća zaraženih, odatle izlazi u atmosferu, otkuda ga udišu drugi rudari. Od ovakvog unosa se oboleva munjevito, a tako se i podleže.To je plućna kuga, „crna smrt", i od nje redovno obolevaju rudari u Kivu i Ituriju, dok stanovništvo oboleva uglavnom (samo) usled ujeda insekta.

Zaključak

Zlato DR Konga zaista deluje „ukleto", možda najpre stoga što ima najopasnijeg zamislivog čuvara. To je neumoljiva priroda, oličena u biću kuge, koje su društveni potresi, uz migracije, bedu i divlje rudarenje uznemirile u njegovoj kolevci u oblasti Velikih Jezera. Zato je ono burno odgovorilo napadom afričke „crne smrti" na ljude koji su mu bili izloženi. Ali, uprkos iznetim podacima, kada je o kongoanskom zlatu reč bez sumnje najpre treba otkloniti „kletvu" ljudske pohlepe.

Budućnost će neminovno iznedriti pitanje: kako da Kongoanci istrgnu zlato od prirodnog čuvara, bolesti-pošasti, a da pri tome ne obolevaju, i ne okuže bliže i dalje okruženje. Odgovor na to pitanje pokazaće da li je, i u kojoj meri, kongoansko zlato, ipak, „ukleto" time što leži u kugom zaraženoj zemlji, čije je prekopavanje rizično najpre po same (domaće) rudare.

Što se tiče dece-rudara, fizički najbližih „ukletom zlatu", većina za sada ne poznaje detinjstvo, kao, uostalom, ni malene seksualne radnice, i uz njih naravno, mališani, surovi ratnici. Oni samo znaju za stradanje, koje trpe ili nanose. Oporavak preteško eksploatisane kongoanske dece i njihov povratak u tokove normalnog života, koliko je moguće, znatno je veći izazov od budućeg rudarenja. On zahteva hitan i efikasan odgovor javnosti čitave planete. Preostaje nada će se za takav odgovor stvoriti objektivni uslovi i dobra volja, i da će milioni teško postradale kongoanske dece, žrtava decenije sukoba, što uspešnije prevazići nebrojene preživljene strahote.